

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

16 серпня 2016 р.

№21-ріш

Справа №2-26.213/10-2016

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу**

Адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи №1-26.213/10-2016 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції публічним акціонерним товариством «Миколаївська теплоелектроцентрально» (надалі – ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», Товариство, Теплопостачальна організація, Відповідач) (54020, м. Миколаїв, вул. Каботажний узвіз, 18, код ЄДРПОУ 30083966),

ВСТАНОВИЛА:

Розпорядженням адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 18.03.2016 №10-р за результатами розгляду заяви гр. («інформація з обмеженим доступом») (надалі – Заявник), яка мешкає за адресою: («інформація з обмеженим доступом») відносно Товариства було розпочато розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Згідно матеріалів заяви ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» було запропоновано Заявнику для підписання два примірники **Договору про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води №282008 (надалі – Договір №282008)**, положення яких, на думку Заявника, не відповідають вимогам чинного законодавства, зокрема редакції Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (надалі – Типовий договір), який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630, та призводять до можливості ущемлення її законних прав та інтересів.

Крім того, за результатами аналізу інформації, яка була повідомлена гр. («інформація з обмеженим доступом») у зверненнях від 27.10.2015 №140-Б-07/59, від 09.12.2015 №140-10/2578 та від 13.01.2016 №140-07/59, Миколаївським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення, територіальне відділення) були встановлені обставини, що свідчать про можливість ущемлення його інтересів, як споживача послуг Товариства, який мешкає за адресою: («інформація з обмеженим доступом»). Так, Відділенням було з'ясовано, що Договір про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води від 27.11.2015 №207077 (надалі – Договір №207077 від 27.11.2015) за вищенаведеною

адресою було укладено ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» з гр. («інформація з обмеженим доступом») в редакції, яка є аналогічною Договору №282008.

За результатами розгляду питань, викладених у заяві, та обставин, з'ясованих у ході розгляду справи, Відділенням встановлено наступне.

Публічне акціонерне товариство "Миколаївська теплоелектроцентрально" є юридичною особою з дати його державної реєстрації, діє на підставі Статуту, затвердженого Міністерством енергетики та вугільної промисловості України 27.03.2012 за №192, дата здійснення державної реєстрації 28.03.2013, номер запису 15221050024000178.

Відповідно до Статуту ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» метою його діяльності є одержання прибутку від виробництва, передачі та постачання електричної та теплової енергії відповідно до одержаних ліцензій, а також здійснення інших видів господарської діяльності.

Товариство здійснює діяльність з:

- **виробництва** теплової енергії на підставі ліцензії серії АВ №617872, виданої 06.04.2012 Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;

- **транспортування** теплової енергії магістральними та місцевими тепловими мережами на підставі ліцензії Серії АД №041924, виданої 18.12.2012 Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг;

- **постачання** теплової енергії на підставі ліцензії серії АД №041925, виданої 18.12.2012 Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг.

За результатами дослідження, здійсненого відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за №317/6605, (надалі – Методика), з метою з'ясування підстав для визнання монопольного становища ПАТ «Миколаївська теплоелектроцентрально» відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» територіальним відділенням встановлено наступне.

Відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами, затверджених Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг №277 від 10.08.2012 (надалі - Ліцензійні умови), провадження господарської діяльності з транспортування теплової енергії можливе в разі виконання певних умов.

Зокрема, пунктом 2.1.1. Ліцензійних умов передбачено перебування у власності або користуванні ліцензіата магістральних або місцевих (розподільчих) теплових мереж, які забезпечують транспортування теплової енергії.

Пунктом 2.1.3. Ліцензійних умов передбачено, що провадження господарської діяльності з транспортування теплової енергії можливо **лише на території, де розташовані магістральні та місцеві (розподільчі) теплові мережі**, що перебувають у власності чи користуванні ліцензіата.

Частина четверта статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (зі змінами, внесеними 10.04.2014) встановлює, що **виконавцем послуг з централізованого опалення** та послуг з централізованого постачання гарячої води для об'єктів усіх форм власності **є суб'єкт господарювання з постачання теплової енергії (теплопостачальна організація).**

Відповідно до статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» **житлово-комунальні послуги** - це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Згідно статті 13 цього ж Закону, за функціональним призначенням **централізоване опалення** віднесено до **комунальних послуг**.

Відповідно до пункту 5.1. Методики **товарні межі ринку** визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3. Методики визначено ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

За визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону України „Про теплопостачання”,

- **постачання теплової енергії** (теплопостачання) – це господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам *за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору*;

- **система централізованого теплопостачання** – сукупність джерел теплової енергії, магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж, що об'єднані між собою та використовуються для теплозабезпечення споживача, населеного пункту, яка включає системи децентралізованого та помірно-централізованого теплопостачання;

- **теплоносій** – рідка або газоподібна речовина, що циркулює у трубах або каналах і передає теплову енергію в системах теплопостачання, опалення, вентиляції та технологічних установках.

За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630 (надалі – Правила №630, Правила надання послуг з централізованого опалення), **централізоване опалення** – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у забезпеченні нормативної температури повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання.

Таким чином, товарними межами ринку, який досліджується, є **комунальні послуги з централізованого опалення**.

Територіальні межі ринку певного товару відповідно до пункту 6.1. Методики визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої **споживач** може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Споживачами послуг Товариства є, зокрема, фізичні особи, які отримують послуги з централізованого опалення від ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» внаслідок того, що системи теплозабезпечення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до теплових мереж Товариства.

Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність *у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування)*.

Прокладення ж інших теплових мереж – поряд з існуючими, є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

Отже, територіальними межами ринку послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води є територія в межах міста Миколаєва Миколаївської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» для надання послуг з централізованого опалення абонентам (споживачам) Товариства.

Відповідно до пункту 7.1. Методики **часові межі ринку** визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою. Часовими межами даного ринку визначено: **2014-2015 роки та поточний період 2016 року**, оскільки за цей період часу структура даного ринку суттєво не змінювалася.

Бар'єрами для вступу на даний ринок потенційних конкурентів є, зокрема: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого опалення; адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами.

Отже, відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» **ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» є таким, що протягом 2014-2015 років та поточного періоду 2016 року у територіальних межах міста Миколаєва Миколаївської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) Товариством для надання послуг з централізованого опалення своїм абонентам (споживачам), займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з централізованого опалення населенню, як таке, що не мало на цьому ринку жодного конкурента.**

Правові відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною або юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, регулюються, зокрема Законом України «Про житлово-комунальні послуги», Законом України «Про теплопостачання», Правилами надання послуг з централізованого опалення, Правилами користування тепловою енергією, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 №1198 (надалі – Правила №1198).

Відповідно до частини першої статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» відносини між учасниками договірних відносин у сфері житлово-комунальних послуг здійснюються **виключно на договірних засадах.**

Частиною сьомою статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що договір на надання послуг з централізованого опалення, (з використанням внутрішньобудинкових систем), що укладається виконавцем із споживачем - фізичною особою, яка не є суб'єктом господарювання, є договором приєднання.

Відповідно до частини третьої статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний укласти договір на надання житлово-комунальних послуг, підготовлений виконавцем на основі типового договору.

У свою чергу законодавство (пункт 3 статті 21 цього Закону) передбачає відповідний обов'язок виконавця – підготувати та укласти із споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з типовим договором.

Виходячи з наведеного, правовою формою організації взаємовідносин між виконавцем послуг з централізованого опалення та їх споживачем є договір, укладений, у

відповідності до положень чинного законодавства, зокрема, вищенаведеного Закону, яким визначено основні права, обов'язки та міра відповідальності сторін такого договору.

Частиною першою статті 634 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України) встановлено, що договором приєднання є **договір, умови якого встановлені однією із сторін у формулярах** або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. **Друга сторона не може запропонувати свої умови договору.**

Відповідно до частини другої цієї ж статті ЦК України договір приєднання **може бути змінений** або розірваний на вимогу сторони, яка приєдналася, якщо вона позбавляється прав, які звичайно мала, **а також якщо договір виключає чи обмежує відповідальність другої сторони** за порушення зобов'язання або містить інші умови, **явно обтяжливі для сторони, яка приєдналася. Сторона, яка приєдналася, має довести**, що вона, виходячи зі своїх інтересів, не прийняла б цих умов за наявності у неї можливості брати участь у визначенні умов договору.

Таким чином, договір приєднання за своєю правовою природою встановлює певні межі загальних засад цивільного законодавства, а саме – свободи договору.

Статтею 628 ЦК України визначено, що зміст договору становлять умови (пункти), **визначені на розсуд сторін і погоджені ними**, та умови, які є **обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства.**

Проте особливістю договору приєднання є те, що його умови встановлені однією зі сторін у формулярах або інших стандартних формах, і можуть бути прийняті іншою стороною не інакше, як шляхом приєднання до запропонованого в цілому. **Друга сторона не може запропонувати свої умови договору.**

Отже, договір приєднання має такі характерні ознаки: по-перше, особа, котра приєднується не має змоги обговорювати його умови або запропонувати свої умови; по-друге, вона вимушена в силу певних обставин вчинити подібним чином. Критерієм виділення договору приєднання, як особливої форми здійснення цивільно-правових відносин між сторонами, слугує не сутність зобов'язання, що з нього виникає, не характер діяльності однієї зі сторін, а саме спосіб укладення договору, за якого умови такого договору не обговорюються сторонами.

Об'єктивними передумовами для застосування договору приєднання є те, що за сучасного стану розвитку ринкових відносин, а також особливостей продажу або ж надання того чи іншого виду товарів і послуг, вбачається необхідність в укладенні масових договорів. За цих умов контрагент сторони, що приєднується, не має можливості або ж не зацікавлений враховувати її індивідуальні потреби, які можуть бути виражені в окремих положеннях договору. Стадія укладання даних договорів характеризується публічною офертою, у вигляді запропонованого контрагентом до підписання формуляра, при цьому акцепт даного договору фактично втрачає свою правову значимість. Вияв волі другої сторони зводиться до погодження із запропонованими умовами або договір нею на запропонованих умовах не укладається.

Зазначене має особливе місце і в умовах, коли одна із сторін не має можливості обрати іншого контрагента із надання того чи іншого виду послуг або ж придбання окремого виду товару. Тобто, коли одна із сторін договору є монопольним утворенням та пропонує своєму контрагенту напрацьований нею формуляр договору, контрагентові залишається прийняти запропоновані йому умови або відмовитись від укладення договору. За таких умов воля **однієї сторони має виключну перевагу, яка проявляється в тому, що вона диктує свої умови вже не окремому індивіду, а невизначеному колу осіб.**

Враховуючи особливості надання житлово-комунальних послуг, у тому числі послуг з централізованого опалення, а саме – їх спрямованості на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і

правил, фізична особа, виступаючи стороною договору приєднання, вимушена підписати договір запропонований виконавцем таких послуг, з метою задоволення власних споживчих потреб.

При цьому, виходячи із положень статті 634 ЦК України, фізична особа-споживач послуг з централізованого опалення з метою внесення змін до договору має довести, що вона, виходячи зі своїх інтересів, не прийняла б цих умов за наявності у неї можливості брати участь у визначенні умов договору. Тобто, положення законодавства передбачають лише можливість внесення змін до укладеного договору і лише в умовах їх доведеності. Таким чином, виходячи із правової природи договору приєднання, на етапі його укладання певним чином порушується баланс інтересів сторін договору, а тому сторона, що приєднується, повинна мати законодавчі гарантії забезпечення своїх інтересів при укладенні договору приєднання.

Зазначені гарантії, у випадку організації взаємовідносин у сфері надання послуг з централізованого опалення, реалізуються, зокрема, у спеціальному законодавстві у сфері надання житлово-комунальних послуг, у тому числі – Законі України «Про житлово-комунальні послуги» та Правилах надання послуг з централізованого опалення. Таким чином, договір приєднання має враховувати забезпеченість законодавчо визначених прав та інтересів сторони, яка до нього приєднується, з метою дотримання принципу рівності сторін у договірних відносинах.

Відповідно до абзацу четвертого частини четвертої статті 179 Господарського кодексу України, при укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі договору приєднання, запропонованого однією стороною для інших можливих суб'єктів, коли ці суб'єкти у разі вступу в договір не мають права наполягати на зміні його змісту.

Отже, різниця між двостороннім договором і договором приєднання полягає в тому, що в договорі приєднання споживач не має права наполягати на зміні його змісту, навіть якщо цей договір порушуватиме права споживача.

Згідно частини третьої статті 184 Господарського кодексу України, укладення господарських договорів на основі примірних і типових договорів повинно здійснюватися з додержанням умов, передбачених статтею 179 цього Кодексу, не інакше як шляхом викладення договору у вигляді єдиного документа, оформленого згідно з вимогами статті 181 цього Кодексу та відповідно до правил, встановлених нормативно-правовими актами щодо застосування примірного або типового договору.

Враховуючи вищенаведені положення законодавства та особливості організації договірних взаємовідносин Товариства із своїми абонентами, які обумовлені специфікою надання послуг з централізованого опалення та монопольним положенням ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» на визначеному ринку, Відділенням було проведено правовий аналіз договорів, які укладаються зазначеним суб'єктом на предмет дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема, у частині недопущення ущемлення або ж можливості ущемлення прав та законних інтересів споживачів. Так, на відповідність законодавству, територіальним відділенням було проаналізовано Договір про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води №282008, примірники якого було надіслано Заявнику для підписання, Договір №207077 від 27.11.2015, укладений ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» з гр. («інформація з обмеженим доступом»), а також чинних станом на теперішній час рівнозначних договорів, які укладені ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» з іншими споживачами послуг з централізованого опалення, зокрема:

- договір №724001 від 22.10.2014 з гр. («інформація з обмеженим доступом»);
- договір №086071 від 22.10.2014 з гр. («інформація з обмеженим доступом»);
- договір №499068 від 11.12.2015 з гр. («інформація з обмеженим доступом»);
- договір №074160 від 15.09.2015 з гр. («інформація з обмеженим доступом»).

Предметом договорів, які аналізувались територіальним відділенням (надалі – Договори, Договори про надання послуг з централізованого опалення), **є зобов'язання «Виконавця»** (ПАТ «Миколаївська ТЕЦ») надавати вчасно та відповідної якості послуги з централізованого постачання гарячої води «Споживачеві» - власнику (наймачу, орендарю) житлового приміщення (квартири) та іншим особам, які фактично мешкають у житловому приміщенні (квартирі), а «Споживач» зобов'язується своєчасно оплачувати надані послуги за встановленими тарифами у строки і на умовах, що передбачені Договором (всі повнолітні особи мають рівні права та обов'язки (солідарні) разом із «Споживачем» за цим Договором).

У змісті Договорів Відділенням було виявлено ряд невідповідностей та додаткових умов, що суперечать чинному законодавству, внаслідок застосування яких можуть ущемлюватися інтереси споживачів послуг, а також звужуватися коло обов'язків та відповідальності виконавця послуг, яким є ПАТ «Миколаївська ТЕЦ». **Оскільки ущемлення інтересів споживача або ж можливість такого ущемлення є кваліфікуючою ознакою порушення законодавства про захист економічної конкуренції** у формі зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, Відділенням були досліджені обставини, які пов'язані з невідповідністю редакції укладених Товариством договорів, за результатами якого встановлено наступне.

1. Положення частини першої статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачають права споживача на отримання споживачем від виконавця компенсації в розмірі, визначеному договором, рішенням суду або законодавством, за перевищення нормативних термінів на проведення аварійно-відновлювальних робіт.

Відповідно до підпункту 9 пункту 29 Правил №630 споживач має право не лише на зменшення, а й на звільнення від плати за послуги у разі їх ненадання та на отримання компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт.

Кореспондуючий такому праву споживача є обов'язок виконавця послуг, передбачений пунктом 8 частини другої статті 21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»: сплачувати споживачу компенсацію за перевищення встановлених термінів проведення аварійно-відновлювальних робіт у розмірі, визначеному договором або законодавством.

Як з'ясовано Відділенням, Договори, які укладаються ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», у тому числі договір, надісланий на адресу Заявника, не містять відповідного права споживача та не відображають кореспондуючого обов'язку виконавця. **Зазначене може призвести до уникнення виконавцем відповідних обов'язків оскільки вони не передбачені у договорі, та, як наслідок, завдати шкоди споживачу.**

З приводу відсутності у Договорах вищенаведених положень ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» повідомляє, що вищенаведені положення законодавства відповідають положенням Договорів у частині прав споживача:

- підпункту 4.1.1., згідно якого споживач має право на отримання своєчасно та належної якості послуг згідно із законодавством та умовами цього договору;
- підпункту 4.1.3., положення якого передбачають право споживача на відшкодування збитків, завданих його майну та/або приміщенню, шкоди, заподіяної його життю чи здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуг;
- підпункту 4.1.4., яким передбачено право споживача на зменшення плати в разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі, зниження їх якості;
- підпункту 4.1.5., згідно якого споживач має право на усунення виконавцем виявлених недоліків у наданні послуг протягом встановленого Кабінетом Міністрів України строку.

Звільнення від нарахування плати за послуги є одним із видів перерахунку. Порядок встановлення і оформлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів визначено розділом 7 Договорів.

Здійснення перерахунків по особовим рахункам споживачів – фізичних осіб регламентується «Порядком проведення перерахунків розміру плати за надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення в разі надання їх не в повному обсязі, зниження якості», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.02.2010 №151.

Крім того, Товариство звертає увагу Відділення **на відсутність затвердженої методики нарахування компенсації за перевищення встановлених строків проведення аварійно-відбудовних робіт споживачам послуг з централізованого опалення.**

Положення підпункту 6.2.2. Договорів передбачають, що виконавець несе відповідальність у разі порушення зобов'язань, установлених договором або законодавством.

Товариство зазначає, що при відсутності законодавчо затверджених механізмів відповідної компенсації, питання з можливості її виплати необхідно вирішувати у судовому порядку, що також передбачено положеннями Договорів.

Також Товариство зазначає, що послуги з централізованого опалення надаються безперебійно протягом опалювального періоду, виключно за винятком часу перерв, визначених відповідно до частини третьої статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги». Зокрема, протягом опалювальних періодів 2014-2015 та 2015-2016 років ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» аварійно-відбудовні роботи не проводились.

Листом від 15.06.2016 №10-01/931 ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» повідомило, що протягом 201-2016 років на його адресу від споживачів не надходило жодних звернень з приводу виплати будь-яких сум компенсацій, штрафів, неустойки, пені.

Відділенням було проаналізовано вищенаведені доводи Товариства та встановлено наступне.

Наведені ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» положення Договорів пов'язані із проведенням перерахунків та відшкодуванням споживачу збитків **за фактом неналежного надання або ненадання послуг з централізованого опалення.**

Відділення погоджується з тим, що факт ненадання послуг узгоджується із обов'язком виконавця проводити відповідний перерахунок, однак положення законодавства передбачають **звільнення споживача від оплати за послуги при настанні зазначених обставин, а не лише на зменшення їх оплати, а також не звільняють виконавця від обов'язку здійснювати відшкодування компенсації за порушення термінів проведення аварійно-відбудовних робіт, у тому числі тих, які стали причиною ненадання послуг у відповідному періоді.**

Відповідно до визначень ДСТУ 3891-99 Безпека у надзвичайних ситуаціях, аварійно-відновлювальні роботи – першочергові роботи у зоні надзвичайної ситуації щодо відновлення окремих споруд, усунення пошкоджень у мережах та системах комунальних та виробничих комунікацій, створення мінімально необхідних умов для життєзабезпечення населення, санітарного очищення та знезараження території.

Згідно положень статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» аварія – це пошкодження інженерних мереж, обладнання або конструктивних елементів споруд, що виникло з техногенних або природних причин, які перешкоджають їх подальшій експлуатації відповідно до технічних умов.

Відповідно до положень постанови Кабінету міністрів України від 17.02.2010 №151 «Про затвердження Порядку проведення перерахунків розміру плати за надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення в разі ненадання їх або надання не в повному обсязі, зниження якості» гранично допустимі

терміни наявності перерв у наданні послуг з централізованого опалення – 12 годин на добу один раз на місяць.

Положення частини третьої статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачають, що комунальні послуги надаються споживачам безперебійно, виключно за винятком перерв на ліквідацію наслідків аварій або дії обставин непереборної сили. Перерва у наданні комунальних послуг, яка виникла внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, має бути ліквідована у найкоротші терміни, що визначаються нормативними документами. Якщо ліквідація наслідків аварії або дії обставин непереборної сили потребує більше однієї доби, виконавець/виробник спільно з органами місцевого самоврядування здійснює заходи щодо зменшення її негативного впливу на споживачів.

Таким чином, на виконавця покладається обов'язок щодо ліквідації аварій та вжиття заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на споживачів.

Підпункт 6.2.2. Договорів, на який посиляється Теплопостачальна організація, що відображає відповідальність Товариства за зобов'язаннями, встановленими законодавством, містить *загальні положення* щодо застосування норм законодавства, *без будь-якої конкретизації* нормативно-правового регулювання виконання ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» вищезазначеного обов'язку.

Відповідно до статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» ***права та обов'язки сторін є істотними умовами договору***, а отже мають бути передбачені у договорі приєднання, який укладається Товариством із споживачами послуг з централізованого опалення. Укладаючи Договори з наведеними умовами, без чіткого визначення прав споживача, передбачених законодавством, Відповідач має змогу уникнути виконання своїх власних зобов'язань перед споживачем, який, підписуючи договір, не має у його тексті відповідної інформації про своє право та обов'язок виконавця, а з інших джерел, окрім договору, фізична особа може бути й неозізнаною про такі норми законодавства. Зазначене стало можливим внаслідок специфічної форми організації взаємовідносин між Товариством, як виконавцем послуг з централізованого опалення, та фізичною особою, як споживачем таких послуг, яка передбачає укладення саме договору приєднання. Використовуючи своє монопольне становища та нормативно-правові особливості укладенні договорів про надання послуг з централізованого опалення, Відповідач не забезпечив законодавчо визначеного права споживача на звільнення від сплати за послуги та отримання компенсації при перевищенні нормативних термінів на проведення аварійно-відновлювальних робіт.

Також слід зазначити, що відсутність затвердженої методики, яка дозволяє здійснювати розрахунок розміру компенсації споживачу за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт, не є нормативно-визначеною підставою для звільнення ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» від виконання відповідних обов'язків перед споживачем. Такі обставини лише передбачають застосування іншого правового механізму реалізації зазначеного права споживача та відповідного обов'язку виконавця послуг з централізованого опалення, який однак не передбачено положеннями договору.

Виходячи з наведеного, споживачі, які уклали Договори з ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», позбавлені можливості компенсувати збитки, які можуть бути понесені ними внаслідок порушення Товариством строків проведення аварійно-відбудовних робіт. Крім того, виходячи з положень укладених Товариством Договорів, споживачі за таких обставин не звільняються від оплати за послуги, а лише оплачують послуги відповідно до проведених Товариством перерахунків, що також може призводити до значних фінансових збитків.

2. Відповідно до положення пункту 29 Правил №630 споживач має право на установлення квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік; періодичну

пovірку, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку.

Згідно підпункту 9 пункту 32 Правил №630 виконавець зобов'язаний: забезпечувати за заявою споживача взяття на абонентський облік **у тижневий строк квартирних засобів обліку**.

Також, виконавець зобов'язаний контролювати установлені міжповіркові інтервали, проводити періодичну повірку квартирних засобів обліку, їх обслуговування та ремонт, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж.

Як встановлено Відділенням, вищенаведені положення законодавства відображені в змісті Договорів, що укладені Товариством, у тому числі договору, який надіслано для підписання на адресу гр. («інформація з обмеженим доступом»), наступним чином.

Відповідно до підпункту 5.2.9. Товариство зобов'язане забезпечувати за заявою споживача взяття на абонентський **облік квартирних засобів обліку гарячої води**.

Згідно підпункту 5.2.10. Договорів ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» зобов'язана контролювати установлені міжповіркові інтервали, проводити періодичну повірку **квартирних засобів обліку гарячої води**, їх обслуговування та ремонт, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж.

Таким чином, в редакції договорів, які укладаються Відповідачем, звужується коло відповідальності виконавця щодо виконання обов'язків, які пов'язані з взяттям на абонентський облік та проведенням періодичної повірки **квартирних засобів обліку теплової енергії**.

Листом від 24.02.2016 №10-02/310 ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» з приводу вищенаведених обставин надало наступні пояснення.

Згідно пункту 2 Правил №630 визначаються наступні терміни:

- централізоване опалення – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у забезпеченні нормативної температури повітря у приміщення квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з **використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання**;

- централізоване постачання холодної та гарячої води – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з **використанням внутрішньобудинкових систем** холодного та гарячого водопостачання.

ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» згідно положень Статуту є суб'єктом електроенергетики та теплопостачання, у своїй господарській діяльності в обов'язковому порядку керується Законом України «Про теплопостачання», «Про електроенергетику».

Станом на теперішній час законодавчо не врегульовано питання порядку передачі (або оренди) на баланс теплопостачальної організації внутрішньобудинкових мереж теплопостачання та порядок їх обслуговування або механізм взаємодії теплопостачальної організації з балансоутримувачами з питань обслуговування внутрішньобудинкових мереж теплопостачання.

Отже, ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» у договорі не може розширювати права споживачів, які не співвідносяться зі статутною діяльністю Товариства.

Текст Договорів ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» розроблений на основі Типового договору та адаптований до виробничої діяльності Товариства, визначеної Законом України «Про теплопостачання» та Статуту підприємства.

Враховуючи вищезазначене, ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» вважає недоцільним внесення у текст договорів в частині прав Споживачів наступних положень:

- «установлення квартирних засобів обліку води і теплової енергії»;
- «укладання з виконавцем договору про зміну або ремонт технічно несправних санітарно-технічних приладів, пристроїв, обладнання та квартирних засобів обліку»,

оскільки вищезазначені послуги **надаються на комерційній основі** **госпрозрахунковими підприємствами (організаціями)**, з якими споживач має право укласти відповідні договори.

Згідно положень пункту 5 Договорів, в частині зобов'язань ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», визначено підпунктами 5.2.9. та 5.2.10.

Цим же листом Товариство зазначає: «у разі, якщо Споживач встановив у квартирі засоби обліку гарячої води (самостійно або за допомогою госпрозрахункових підприємств, організацій), ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» зобов'язана здійснити дії, передбачені підпунктами 5.2.9. та 5.2.10. Договору».

Відділення не може вважати вищенаведені доводи Товариства обґрунтованими у зв'язку з наступним.

Положення законодавства чітко визначають, що споживач має право на встановлення як квартирних засобів обліку води, **так і квартирних засобів обліку теплової енергії**. Також положення Правил №630 визначають право споживача і на проведення перевірки, обслуговування та ремонту квартирних засобів обліку, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж.

При цьому слід зазначити, що положеннями чинного законодавства не передбачено обов'язок виконавця щодо виконання робіт із встановлення квартирних засобів обліку гарячої води та теплової енергії, а лише передбачено обов'язок щодо **взяття таких засобів обліку на абонентський облік та здійснення заходів, пов'язаних з їх перевіркою, обслуговуванням та ремонтом**.

Таким чином, відсутність у редакції договорів зазначених вище положень звужує коло відповідальності ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» за обов'язками, які, у відповідності до вимог чинного законодавства, покладаються на виконавця послуг з централізованого опалення, а саме – **взяття на абонентський облік квартирних засобів обліку теплової енергії, проведення їх перевірки та обслуговування**, що може призводити до ущемлення інтересів споживачів. При цьому положення пунктів 5.2.9. та 5.2.10. Договорів, на які посилається Теплопостачальна організація, не відображають відповідних обов'язків Товариства щодо вищенаведеного права споживача.

Відділенням було встановлено, що станом на даний час, в обліковій базі Товариства не зареєстровані житлові приміщення, обладнані квартирними засобами обліку теплової енергії. За інформацією Товариства, звернень щодо встановлення та взяття на абонентський облік квартирних лічильників теплової енергії протягом 2015 року на адресу ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» не надходило. Крім того, Товариство зазначає про наявність технічних особливостей встановлення лічильників, **які обумовлені наявністю відокремленого теплового вводу у квартиру**. Листом від 25.05.2016 Товариство повідомило територіальне відділення, що споживачі мають можливість ознайомитись із своїм правом на періодичну перевірку із діючих нормативно-правових актів, зокрема Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж, затверджених Наказом Міністерства палива та енергетики України від 14.02.2007 №71 та Правил надання послуг з централізованого опалення.

На вищезазначені пояснення Відділення зауважує наступне. Пунктом 1.4 Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій, затверджених наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 17.05.2005 №76, пунктами 8, 9, 17-19 Правил користування тепловою енергією, державними будівельними нормами, зокрема ДБН В.3.2-2-2009 «Житлові будинки. Реконструкція та капітальний ремонт», ДБН В.2.2-15-2005 «Житлові будинки. Основні положення» передбачено, що для встановлення вузла обліку та регулювання теплової енергії в квартирах, **що мають індивідуальний тепловий ввід необхідно:** отримати технічні умови (далі – ТУ), замовити на підставі отриманих ТУ проектно-технічну документація та погодити її з організацією що видала ТУ, виконати роботи із встановлення вузла обліку та регулювання теплової енергії, звернутись до виконавця

послуг з централізованого опалення щодо **прийняття на абонентський облік встановленого вузла обліку.**

Водночас, встановлення приладів регулювання та обліку тепла **окремої квартири в багатоповерховому будинку з вертикальною системою опалення призводить до втручання в систему опалення** і як наслідок, веде до порушення як гідравлічного режиму системи опалення, так і теплового балансу будинку в цілому.

Разом з тим, пунктом 12.3.2 ДБН В.3.2-2-2009 «Житлові будинки. Реконструкція та капітальний ремонт» визначено, **що за відсутності технічної можливості облаштування системи централізованого опалення поквартирними лічильниками теплоспоживання при відповідному обґрунтуванні допускається застосовувати вертикальну систему опалення з можливістю обладнання/дообладнання зазначеної системи відповідно запірно-регулюючою арматурою** згідно вимогам ДБН В.2.5-67:2013 (на зміну СНіП 2.04.05), ДБН В.2.2.15, ДБН В.2.5.39, а також можливістю влаштування приладів-розподільовачів теплової енергії для обліку фактичного теплоспоживання квартирами.

Таким чином, до питання встановлення приладів обліку теплової енергії в квартирах багатоповерхових будинків з вертикальною системою опалення слід підходити комплексно з відповідним переобладнанням загальнобудинкової системи опалення.

Виходячи з наведених обставин, Відділення зауважує, що відсутність наразі звернень споживачів та наявність певних технічних особливостей встановлення засобів обліку теплової енергії, не звільняє ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» від виконання обов'язків, визначених законодавством. Крім того, відсутність таких звернень лише підтверджує, що споживачі у повній мірі не обізнані зі своїм правом на встановлення квартирних приладів обліку теплової енергії, що має негативний вплив на впровадження споживачами заходів енергозбереження та обліку фактично спожитої теплової енергії.

У разі встановлення в квартирі споживача приладів обліку теплової енергії спеціалізованою організацією (підприємством) з дотриманням усіх діючих норм та правил щодо його встановлення, виконавець послуг зобов'язаний поставити цей засіб на абонентський облік та нараховувати плату відповідно до його показань.

Укладання договорів у редакції, яка не містить даного положення, може призвести до уникнення виконавцем відповідного обов'язку прийняти, **у встановлений законодавством термін, на абонентський облік квартирний засіб обліку теплової енергії** та, як наслідок, **споживач змушений буде оплачувати за спожиті послуги відповідно до норм споживання, що суперечить вимогам чинного законодавства та призведе до ущемлення прав споживача.** Виходячи з наведеного, споживач може понести матеріальні збитки, пов'язані з оплатою спожитих послуг не за показниками лічильника, а за нормами споживання. Крім того, не відображення у редакції Договорів обов'язку щодо проведення періодичної перевірки також може призвести до уникнення відповідальності Товариством за визначеними обов'язками, що у свою чергу призведе до перекладання витрат, пов'язаних із перевіркою квартирних засобів обліку теплової енергії, на споживача. Таким чином, Відповідачем звужено коло власних зобов'язань та прав споживача, що стало можливим, внаслідок набуття останнім статусу монопольного утворення та неможливості споживачів впливати на процедуру укладання договорів про надання послуг з централізованого опалення.

3. Відповідно до підпункту 7 пункту 32 Правил №630 виконавець зобов'язаний повідомляти споживача про плановану перерву в наданні послуг через засоби масової інформації, а також письмово не пізніше ніж за 10 днів до її настання (крім перерви, що настає внаслідок аварії або дії непереборної сили) із зазначенням причини та часу перерви в наданні послуг.

ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» **не включило** до Договорів вищезазначені вимоги законодавства.

Товариство зазначило, що впродовж опалювального сезону планових перерв у наданні послуг ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» не здійснює. Листом від 25.05.2016 №10-01/834 Товариство повідомило, що такі перерви не проводились і в опалювальні періоди 2014-2015 та 2015-2016 років.

Крім того, Товариство наводить посилання на підпункти 5.2.1. та 5.2.2. Договорів, згідно яких Теплопостачальна організація надає послуги безперервно **за винятком часу перерв на проведення в установленому порядку ремонтних і профілактичних робіт та ліквідації наслідків, пов'язаних з дією непереборної сили чи аварії.**

За результатами аналізу наведених доводів Товариства, Відділення не може вважати їх обґрунтованими, виходячи з наступного.

Згідно пункту 4 Правил №630 послуги надаються споживачам безперебійно, виключно за винятком часу перерв, визначених відповідно до частини третьої статті 16 Закону України "Про житлово-комунальні послуги".

Частиною третьою статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що комунальні послуги надаються споживачам безперебійно, виключно за винятком часу перерв, зокрема, на: **проведення ремонтних і профілактичних робіт, міжопалювальний період для систем опалення, ліквідацію наслідків аварій або дії обставин непереборної сили.**

При цьому, частиною четвертою цієї ж статті Закону визначено, що у разі застосування перерви в наданні послуг виконавець/виробник зобов'язаний повідомити через засоби масової інформації про таку перерву споживача не пізніше як за 10 днів **(за винятком перерви, що виникла внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили).** У повідомленні необхідно зазначити причину та строк перерви в наданні відповідних послуг.

Відповідно до пункту 4 Правил №630 у разі планування перерви в наданні послуг виконавець зобов'язаний повідомити про це споживача через засоби масової інформації, а також письмово не пізніше ніж за 10 днів до її настання **(за винятком перерви, що настала внаслідок аварії або дії непереборної сили).** У повідомленні зазначаються причина та час перерви в наданні відповідних послуг.

Виходячи з наведених положень законодавства, винятковими причинами, які можуть звільняти виконавця від обов'язку інформувати споживача про перерву в наданні послуг, є **перерви, що настали внаслідок аварії або дії непереборної сили. Отже, проведення ремонтних і профілактичних робіт в установленому порядку не звільняє ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» від обов'язку інформування споживача про такі перерви у відповідності з порядком, визначеним положеннями вищенаведених нормативно-правових актів.**

Укладаючи Договори у такій редакції, не включаючи умову, передбачену Законом України «Про житлово-комунальні послуги» та Правилами №630, Товариство не забезпечило у повній мірі виконання вимог законодавства, якими врегульовано правову процедуру укладення договорів приєднання, допустивши при цьому звуження власних обов'язків, визначених законодавством. Відповідач має змогу уникнути зобов'язань щодо належного інформування споживача про проведення відповідних ремонтних чи профілактичних робіт, які пов'язані з перервою у наданні послуг. Внаслідок чого споживач, не отримуючи послугу з централізованого опалення, може понести матеріальні збитки або зазнати моральної шкоди з причин порушення власних соціально-побутових планів, пов'язаних з отриманням послуг.

4. Окрім наведених положень, Відділенням також було встановлено, що ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» звузило коло власних обов'язків, не включивши до редакції Договорів положень щодо сплати споживачу неустойки (штрафу, пені).

Так, згідно підпункту 19 пункту 32 Правил №630 до обов'язку виконавця належить сплачувати споживачу неустойку (штраф, пеню) **у разі ненадання послуг або надання**

послуг неналежної якості у порядку та у випадках, передбачених законодавством і договором.

Листом від 25.05.2016 №10-01/834 Товариство повідомило територіальне відділення, що ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» не здійснювало на користь споживачів протягом опалювальних періодів 2014-2015 та 2015-2016 років жодних виплат сум неустойки, штрафів чи пені.

З приводу зазначених обставин Товариство пояснило, що правовий механізм реалізації зазначених положень передбачений пунктом 6.2. Договорів.

Однак Відділення наголошує, що вказаний пункт Договорів містить *загальні положення* щодо застосування норм законодавства, *без будь-якої конкретизації* нормативно-правового регулювання виконання Товариством саме обов'язку щодо сплати на користь споживача неустойки, штрафу чи пені.

Крім того, згідно положень частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» відповідальність сторін та штрафні санкції за невиконання умов договору, належать до істотних умов договору, а отже, виходячи з специфіки організації договірних взаємовідносин із споживачами, ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» повинна була забезпечити відображення зазначених норм у Договорах, укладених із фізичними особами-споживачами послуг з централізованого опалення.

Отже, укладаючи Договори з наведеними умовами, без чіткого визначення обов'язку ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», передбаченого Правилами надання послуг з централізованого опалення, Відповідач має змогу уникнути виконання зобов'язань перед споживачем, який, підписуючи Договір, не має у його тексті відповідної інформації про обов'язок виконавця, а з інших джерел, окрім договору, фізична особа може бути й необізнаною про такі норми законодавства. Окрім того, виходячи із правової природи договору, споживач позбавлений можливості внести зміни до договору на етапі його укладення. Таким чином, Товариство, використовуючи власне монопольне становище, а також право на підготовку та укладення договору, який за своєю правовою природою є договором приєднання, позбавляє споживача права на отримання сум неустойки штрафів та пені, як одного із способів відновлення споживачем власних інтересів, за умови неналежного виконання ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» зобов'язань за договором. Отже, Товариство не забезпечило додатковою гарантією виконання власних зобов'язань за договором, іншої сторони, яка приєднується до його положень.

5. Відповідно до положень пункту 30 Правил №630 споживач зобов'язаний, зокрема, забезпечувати доступ до мережі, арматури, квартирних засобів обліку, розподільчих систем представника виконавця за наявності в нього відповідного посвідчення:

- для ліквідації аварій - **цілодобово;**
- для встановлення і заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, проведення технічного і профілактичного огляду, зняття контрольних показників квартирних засобів обліку – **згідно з умовами договору.**

Як встановлено Відділенням, зазначені зобов'язання споживача відображені в Договорах наступним чином.

Підпункт 4.2.5. Договорів, у тому числі Договір №282008, передбачає обов'язок споживача забезпечувати доступ **без попереднього погодження** в опалювальні приміщення представникам виконавця **та балансоутримувача** (за наявності в них відповідного посвідчення) для проведення оглядів технічного стану **санітарно-гігієнічного обладнання**, перевірки показань контрольно-вимірювальних засобів обліку, **припинення теплопостачання у разі неоплати вартості наданих послуг понад три місяці або порушення умов цього Договору з 7.00 до 19.00, а для виконання ремонтних робіт та ліквідації аварій – цілодобово.**

Виходячи з наведених положень, редакція підпункту 4.2.5. Договорів розширює коло обов'язків споживача, що полягають у наданні доступу у приміщення представникам виконавця та балансоутримувача не лише, з метою проведення технічних оглядів, встановлення та заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, зняття контрольних показників квартирних засобів обліку, **але й з метою припинення теплопостачання.**

Таким чином, зазначена редакція Договорів ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» призводить до розширення переліку випадків, в яких споживач зобов'язаний надавати доступ в своє помешкання **та забезпечує право Товариства на припинення надання послуг з централізованого опалення, у разі не оплати споживачем таких послуг.**

За вищенаведеними обставинами Товариство надало на адресу Відділення наступні пояснення із посиланням на відповідні нормативно правові акти.

Згідно положень частини першої статті 17 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний забезпечити доступ до мережі, арматури, засобів обліку, розподільчих систем представників виконавця/виробника за наявності в них відповідного посвідчення:

- 1) для ліквідації аварій - цілодобово;
- 2) для встановлення і заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, проведення технічних та профілактичних оглядів, зняття контрольних показників засобів обліку тощо - **згідно з істотними умовами договору.**

Відповідно до статті 322 Цивільного Кодексу України, власник зобов'язаний утримувати майно, що йому належить, а отже зобов'язаний здійснювати витрати на управління, утримання та збереження майна. Тобто власники житлових приміщень, в які постачаються послуги з централізованого опалення, зобов'язані оплачувати поставлену у квартиру теплову енергію.

У листі від 25.05.2016 №10-01/834 Товариство наводить посилання на статтю 24 Закону України «Про теплопостачання», положення якої визначають обов'язок споживача, забезпечувати безперешкодний доступ до власного теплового обладнання, приладів комерційного обліку представникам теплогенеруючої чи теплопостачальної організації за умови пред'явлення відповідного посвідчення при виконанні службових обов'язків.

Крім того, Товариство зауважує, що відповідно до статті 25 цього Закону теплогенеруюча, теплотранспортуюча та теплопостачальна організації мають право обмежувати або припинити постачання теплової енергії споживачам після письмового попередження, надісланого не пізніше ніж за три робочі дні, в разі заборгованості за спожиту теплову енергію в порядку, встановленому законодавством.

Відділенням проаналізовано положення нормативно-правових актів, на які посиляється Товариство, та встановлено наступне.

Відповідно до пункту 2 статті 17 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконання такого обов'язку споживача обумовлено істотними умовами договору.

Оскільки Договори про надання послуг з централізованого опалення, які укладаються ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» є договорами приєднання, споживач законодавчо позбавлений можливості визначати умови такого договору, у тому числі умови та порядок доступу Теплопостачальної організації до належного йому на праві власності (користування) приміщення, а тому змушений приймати умови запропоновані виконавцем.

Як встановлено Відділенням, запропонована редакція не лише розширює коло обов'язків споживача, але й розширює права виконавця, яким в даному випадку є ПАТ «Миколаївська ТЕЦ».

Посилання ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» на положення Закону України «Про теплопостачання» не підтверджує правомірність закріплення Товариством у редакції

договорів положень щодо припинення теплопостачання. Відповідно до статті 2 Закону України «Про теплопостачання», він регулює відносини, що виникають у зв'язку з виробництвом, транспортуванням, постачанням і використанням теплової енергії, державним наглядом (контролем) у сфері теплопостачання, експлуатацією теплоенергетичного обладнання та виконанням робіт на об'єктах у сфері теплопостачання суб'єктами господарської діяльності незалежно від форми власності.

Натомість правовідносини, що виникають між виробниками, виконавцями, споживачами у процесі створення, надання та споживання **житлово-комунальних послуг**, врегульовано такими спеціалізованими нормативно-правовими актами, як Закон України «Про житлово-комунальні послуги» та Правилами надання послуг з централізованого опалення.

Так, частиною третьою статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що комунальні послуги надаються споживачам безперебійно, а до винятків, **які визначені положеннями цієї ж статті, не відносяться – обставини, пов'язані з несплатою вартості послуг.**

Таким чином, зазначеною редакцією договорів ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», користуючись своїм монопольним становищем, **закріплює право на припинення постачання послуг з централізованого опалення, яке не передбачено положеннями чинного законодавства.** Товариство знімає з себе зобов'язання щодо проведення досудово-претензійної роботи із споживачем, закріплюючи право на вжиття більш дієвого для себе механізму, за якого споживач змушений буде сплатити заборгованість, навіть якщо вона є спірною, або ж якщо пов'язані з її виникненням обставини, розглядаються судом.

У ході розгляду справи, Відділенням не було встановлено випадків припинення Товариством надання послуг з централізованого опалення споживачам, у разі неоплати ними наданих послуг протягом трьохмісячного терміну. Проте, слід наголосити, що закріплення ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» права на припинення надання послуг, яке не передбачено положеннями чинного законодавства, **створює умови для можливості ущемлення інтересів споживачів.** Споживач, не маючи альтернативи у забезпеченні нормативної температури повітря власного помешкання, з метою належного виконання умов договору та уникнення припинення або ж обмеження в отриманні послуг з централізованого опалення, змушений оплачувати розмір навіть спірних нарахунків чи заборгованості.

Крім того, аналізуючи положення пункту 4.2.5. Договорів, Відділення приходить до висновку, **що редакція останніх не відповідає положенням чинного законодавства і у частині інших зобов'язань, які висувуються до споживача.**

Відповідно до редакції укладених Договорів, представники ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» та балансоутримувача мають право **цілодобового доступу** до приміщення споживача не лише у разі необхідності ліквідації аварії, **але й для проведення ремонтних робіт, що не передбачено положеннями Правил надання послуг з централізованого опалення.**

Власну правову позицію, стосовно включення до редакції Договорів наведених положень, ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» обґрунтувало вищенаведеними поясненнями, а саме – вимогами Закону України «Про житлово-комунальні послуги» та положеннями статті 322 Цивільного Кодексу України.

Однак, Відділення звертає увагу, що зазначені норми законодавства не передбачають обов'язку споживача надавати **цілодобовий доступ** до помешкання з метою проведення ремонтних робіт.

Посилання ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» на положення частини першої статті 17 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» лише підтверджує неправомірність включення Товариством до редакції пункту 4.2.5. Договорів обов'язку споживача щодо

забезпечення **цілодобового доступу** представників виконавця та балансоутримувача з метою проведення ремонтних робіт без узгодження із споживачем.

Положеннями Правил №630 конкретизовано обов'язок споживача забезпечувати доступ до мережі, арматури, квартирних засобів обліку, розподільчих систем представника виконавця за наявності в нього відповідного посвідчення, **згідно з умовами договору**, для встановлення і заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, проведення технічного і профілактичного огляду, зняття контрольних показників квартирних засобів обліку.

Так, підпунктом 6 пункту 32 Правил надання послуг з централізованого опалення визначено, що виконавець зобов'язаний узгодити із споживачем **не пізніше ніж за три робочих дні** до проведення планових робіт всередині житлового приміщення час доступу до такого приміщення з наданням йому відповідного письмового повідомлення.

Договори, які укладені ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», у тому числі договір, надісланий на адресу гр. («інформація з обмеженим доступом») для підписання, не містять вищенаведених обов'язків Товариства. Таким чином, Товариством не враховано **триденного терміну, необхідного для узгодження із споживачем часу доступу до житлового приміщення**.

Крім того, Відділення звертає увагу на те, що положеннями нормативно-правових актів чітко визначено, що споживач зобов'язаний надавати доступ лише до мережі, арматури, квартирних засобів обліку та розподільчих систем для встановлення і **заміни санітарно-технічного** та інженерного обладнання, проведення технічного і профілактичного огляду, зняття контрольних показників квартирних засобів обліку. Таким чином, вищенаведені положення законодавства не покладають на споживача обов'язок забезпечувати доступ виконавцю та балансоутримувачу для проведення оглядів **санітарно-гігієнічного обладнання, припинення теплопостачання у разі неоплати вартості наданих послуг понад три місяці або порушення умов цього Договору**.

Отже, редакція Договорів, які укладаються ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» із споживачами, яка не враховує положення нормативно-правових актів у сфері житлово-комунальних послуг, а саме – послуг з централізованого опалення, призводить до розширення кола обов'язків споживача шляхом звуження його прав. Покладення на споживача додаткових обов'язків, не передбачених положеннями чинного законодавства, фактично ставить споживача у залежність від дій Теплопостачальної організації, відповідно до яких споживач, з метою належного виконання обов'язків за договором, має забезпечити доступ до свого приміщення з 7.00 до 19.00 без будь-якого попереднього узгодження або ж цілодобовий доступ для проведення ремонтних робіт. Зазначені обставини можуть призводити до ущемлення інтересів споживача, яке полягає у позбавленні можливості чи обмеженні визначати власні господарсько-побутові плани. Крім того, відповідно до пункту 6.3.1. Договорів ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», як виконавець послуг з централізованого опалення, **звільняється від відповідальності за недодані або неякісні послуги, якщо споживач не виконує своїх зобов'язань згідно цього Договору**.

Таким чином, ненадання споживачем доступу до приміщення (квартири), у **випадках, не передбачених законодавством**, та без дотримання погодженого із споживачем терміну, може слугувати підставою для визначення Товариством дій споживача, як невиконання положень договору, що у свою чергу може привести до відмови ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» від виконання власних зобов'язань за договором.

Також, у ході розгляду справи Відділенням були встановлені й інші невідповідності положень редакції Договорів вимогам чинного законодавства, зокрема які визначені Законом України «Про житлово-комунальні послуги» та Правилами надання послуг з централізованого опалення. Серед них Відділення виділяє наступні невідповідності.

1.1. Так, відповідно до положень статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний своєчасно проводити підготовку жилого будинку, помешкання (в якому він проживає або яке належить йому на праві власності) та його технічного обладнання до експлуатації в осінньо-зимовий період.

Тобто, зазначеними положеннями на споживача покладається обов'язок щодо підготовки житлового приміщення до експлуатації в осінньо-зимовий період, у тому числі період, протягом якого йому будуть надаватись послуги з централізованого опалення.

Зазначені положення законодавства викладені в редакції договорів, які укладає ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», наступним чином.

Підпунктом 4.2.9. Договорів визначено, що споживач зобов'язаний своєчасно перед опалювальним сезоном, **проводити утеплення та герметизацію опалювальних приміщень.** Раціонально використовувати гарячу воду та теплову енергію за прямим призначенням. Не використовувати теплоносії з системи опалення в режимі гарячого водопостачання, не допускати втрат гарячої води та теплоносія через негерметичність кранів та іншого обладнання.

Виходячи із змісту наведених положень Договорів, ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» покладає на споживача обов'язок здійснювати **утеплення та герметизацію опалювальних приміщень.**

Включення до редакції договорів вищенаведених норм Товариство обґрунтовує вимогами Правил підготовки теплових господарств до опалювального періоду, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики України та Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 10.12.2008 №620/378 (надалі – Правила підготовки до опалювального періоду).

На думку Товариства, такий обов'язок споживача є кореспондуючим обов'язком виконавця щодо забезпечення нормативної температури повітря в житлових приміщеннях за умови їх утеплення.

При цьому ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» зазначає, що поняття «утеплення» та «герметизація» - це здійснення споживачем у житловому приміщенні, яке йому належить чи він фактично в ньому проживає, заходів для збереження температури повітря не нижче санітарних норм.

За результатами аналізу наведених пояснень Товариства, Відділення зауважує наступне.

Положеннями законодавства передбачено обов'язок споживача здійснювати підготовку помешкання до експлуатації в осінньо-зимовий період.

При цьому заходи, які має здійснити споживач з цією метою, чітко не визначені положеннями законодавства. Як з'ясовано Відділенням, такі заходи визначені положеннями Правил підготовки до опалювального періоду. Однак, за результатами аналізу зазначеного нормативно-правового акту, Відділенням встановлено наступне.

Положення пункту 2 розділу VIII Системи теплоспоживання споживачів системи опалення, вентиляції та ГВП Правил підготовки до опалювального періоду, представниками балансоутримувача і виконавця послуг складаються переліки заходів, необхідних для підготовки внутрішньобудинкових систем централізованого опалення, вентиляції та ГВП до експлуатації в наступному опалювальному періоді, у місячний термін, але не пізніше травня поточного року, після проведення огляду. Зазначені заходи, зокрема, повинні передбачати перевірку та відновлення (за необхідності) **герметизації інженерних вводів.**

Пунктом 4 цього розділу Правил підготовки до опалювального періоду підготовлена до опалювального періоду система теплоспоживання споживачів (системи опалення, вентиляції та ГВП) повинна відповідати таким вимогам, у тому числі відновлено (за необхідності) герметизацію інженерних вводів.

Таким чином, положення вищенаведеного нормативно-правового акту передбачають **герметизацію інженерних вводів, а не житлового приміщення споживача в цілому. Крім того, заходи з проведення герметизації інженерних вводів здійснюються балансоутримувачами внутрішньобудинкових мереж теплопостачання, а не споживачами послуг.**

У ході дослідження обставин, які можуть слугувати причиною відмови Товариства у здійсненні споживачам перерахунку за надані послуги, територіальним відділенням не було виявлено фактів, які вказують на відмову ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» у здійсненні відповідних перерахунків з причин не проведення споживачем утеплення чи герметизації житлового приміщення. Однак, укладаючи договори у редакції, яка містить положення щодо обов'язку споживача здійснювати утеплення та герметизацію опалювальних приміщень **без відповідної конкретизації зазначених понять та уточнення заходів, які повинні вживатись споживачем у відповідності до вимог чинного законодавства**, з метою належного виконання обов'язків, визначених законодавством, Товариство фактично має можливість уникнути відповідальності за неналежне виконання обов'язків щодо забезпечення послуг з централізованого опалення відповідної якості з причини не здійснення споживачем зазначених заходів. Така ситуація призводить до розширення кола обов'язків споживача та, як наслідок, ущемлення його прав, яке полягає у понесенні додаткових фінансових витрат на проведення заходів з утеплення та герметизації житлового приміщення. Також споживач може зазнати фінансових збитків при необґрунтованій відмові ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» здійснити перерахунок вартості наданих послуг, причиною якої може слугувати посилення Товариства на невиконання в повній мірі споживачем обов'язку щодо утеплення та герметизації приміщення.

1.2. Пунктом 32 Правилами №630 передбачено, що виконавець зобов'язаний, зокрема, усувати аварії та інші порушення порядку надання послуг, а також виконувати заявки споживачів у строк, установлений законодавством та договором.

Як встановлено Відділенням, редакція Договорів Товариства, у тому числі Договору №282008, не містить вищенаведеного обов'язку виконавця, яким виступає ПАТ «Миколаївська ТЕЦ».

З цього приводу Товариством надано пояснення, відповідно до яких, посиляючись на окремі пункти Договорів, які стосуються безперервного надання послуг та порядку встановлення факту неналежного надання послуг, ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» стверджує про дотримання зазначеного обов'язку у договірних відносинах із споживачем.

Однак Відділення наголошує, що виконання ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» в повній мірі обов'язків щодо забезпечення безперервного надання послуг з централізованого опалення не гарантує виконання обов'язку щодо усунення аварій та інших порушень надання послуг у разі їх настання. Редакція Договорів Товариства, яка не відповідає положенням законодавства, надає змогу Теплопостачальній організації уникнути своїх обов'язків перед споживачем, внаслідок чого права споживача можуть бути ущемлені.

1.3. Окрім зазначеного, підпунктом 4.2.13. Договорів передбачено обов'язок споживача у випадку відключення житлового приміщення від системи централізованого опалення **або встановлення будинкового приладу обліку теплової енергії, «Споживач» зобов'язаний сплатити «Виконавцю» повну вартість отриманих послуг.**

Виходячи з наведеного, у разі встановлення будинкових приладів обліку, на споживача покладається обов'язок повного розрахунку з ПАТ «Миколаївська ТЕЦ».

За результатами аналізу положень законодавства у сфері надання житлово-комунальних послуг, Відділенням не було виявлено вищенаведених обов'язків споживача.

Тобто, Підприємство, мотивуючи наявністю зазначеного обов'язку споживача, може відмовляти останньому у прийнятті на абонентський облік засобу обліку та як

наслідок, нараховувати плату за надані послуги за нормативами споживання, що призведе до понесення споживачем додаткових фінансових витрат з оплати послуг.

Відділенням в ході комплексного з'ясування всіх обставин, наведених у заяві гр. («інформація з обмеженим доступом»), було встановлено, що Договір, який було запропоновано Товариством їй для підписання, є рівнозначним до редакції договорів, які укладені ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» з іншими споживачами послуг з централізованого опалення, а саме – фізичними особами, які є абонентами Товариства, зокрема, і гр. («інформація з обмеженим доступом») Станом на 01.02.2016 кількість таких споживачів становила 38767, при цьому Договори укладеного із 11022 споживачами.

Враховуючи, що ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» у 2014-2015 роках та у поточному періоду 2016 року на визначеному ринку є таким, що займає монопольне становище, споживачі його послуг не мають можливості вибору іншого контрагента та змушені укласти договір про надання послуг з централізованого опалення та підігріву питної води з Товариством на умовах, визначених Відповідачем. Укладання договору з положеннями, які не відповідають законодавству, може призвести до ущемлення інтересів споживача. Враховуючи, що Договори про надання послуг з централізованого опалення є домовленістю сторін, яка спрямована на встановлення, зміну або зупинення цивільних прав і зобов'язань, їх положення визначають характер дій кожної із сторін при наданні зазначених послуг, тобто виступають засобом регулювання, поведінки сторін у цивільно-правових відносинах. Виходячи із зазначеного, споживач немає можливості, за наявної форми організації взаємовідносин із Товариством та недотримання останнім вимог законодавства щодо укладення договорів у сфері житлово-комунальних послуг, забезпечити гарантоване виконання іншою стороною зобов'язань, які витікають із положень законодавства.

За умов існування значної конкуренції на ринку наведені вище дії ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» були б неможливими, оскільки маючи зацікавлення продати свій товар – послуги з централізованого опалення, Товариство вживало б заходів щодо укладання договору із споживачем з чітким та повним додержанням вимог чинного законодавства.

Зокрема, Відповідач не вдавався б до дій, які спрямовані на звуження власних зобов'язань перед споживачем, які визначені законодавством. Крім того, за умов існування значної конкуренції, Товариство не мало б можливості закріплювати у положеннях договорів заходи, які спрямовані на уникнення необхідності проведення досудово-претензійної роботи або ж виплати споживачам, визначених законодавством, компенсацій, штрафів, пені. Укладаючи Договори у редакції, яка не в повній мірі відповідає положенням чинного законодавства, Відповідач, в умовах відсутності значеної конкуренції на ринку, визначає правові відносини із споживачем на основі забезпеченості досягнення власних економічних та правових вигод.

В свою чергу, за наявності значної конкуренції на ринку, споживач міг би обрати для себе іншого виконавця послуг, який дотримується вимог чинного законодавства та не допускає ущемлення його законних інтересів.

Пунктом 2.2. Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання теплової енергії, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг від 10.08.2012 №278 визначено, що ліцензіат не має права зловживати монопольним становищем у будь-якій формі.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище

на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до частини третьої статті 13 цього Закону, зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Згідно пункту 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», порушенням законодавства про захист економічної конкуренції є зловживання монополюним (домінуючим) становищем.

Таким чином, дії ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», які полягають у включенні до змісту договорів про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води зі споживачами-фізичними особами умов, які не відповідають вимогам законодавства, а також укладанні таких договорів, внаслідок чого споживачі можуть не скористатися усім обсягом наданих їм законодавством прав, звужено коло обов'язків та відповідальність виконавця послуг, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

На подання про попередні висновки у справі від 08.06.2016 №01-06/157-пв, надіслане на адресу Товариства, гр. («інформація з обмеженим доступом») та гр. («інформація з обмеженим доступом») листами від 16.06.2016 №1-292/80-859, №1-292/140-860, №1-292/140-861 відповідно, від ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» та зазначених осіб жодної інформації на адресу Відділення надано не було.

Водночас, на засіданні адміністративної колегії відділення (29.06.2016) ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» були надані додаткові пояснення та заперечення на подання про попередні висновки у справі, зокрема, Відповідачем була надана судова практика за його участю, яка на думку Товариства, спростовує висновки Відділення щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке розглядається у даній справі. Крім того, гр. («інформація з обмеженим доступом») також були надані додаткові документи, які, на його думку, мають суттєве значення у справі та є підтвердженням фактичного ущемлення прав та інтересів споживачів зі сторони ПАТ «Миколаївська ТЕЦ». Відділенням було ретельно проаналізовано та перевірено надану сторонами інформацію та встановлено наступне.

ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» було надано рішення судів у цивільній справі №490/5070/15-ц, предметом якої були обставини, пов'язані з визнанням таким, **що порушує права споживачів та не відповідає вимогам діючого законодавства**, договору №675018 «Про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води» від 27.10.2014, який був наданий для підписання гр. («інформація з обмеженим доступом») (м. Миколаїв, вул. Фалєєвська, 1, кв. 18). Рішенням Центрального районного суду м. Миколаєва від 12.10.2015 позовні вимоги гр. («інформація з обмеженим доступом») були частково задоволені, а саме – суд зобов'язав ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» розглянути зауваження до Договору №675018 від 22.10.2014 та його укладення на умовах, передбачених Типовим договором, забезпечивши таким шляхом порушене право позивача.

Однак, рішенням Апеляційного суду Миколаївської області від 19.11.2015 рішення Центрального районного суду м. Миколаєва від 12.10.2015 було скасоване та ухвалено нове рішення у справі. Згідно вказаного рішення Апеляційного суду в задоволені позовних

вимог гр. («інформація з обмеженим доступом») до ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» про визнання таким, що порушує права споживачів та не відповідає вимогам діючого законодавства договір про надання послуг з централізованого постачання гарячої води від 22 жовтня 2014 року; зобов'язання привести у відповідність до вимог діючого законодавства цей договір приєднання та назвати його для будинків, які не мають гаряче водопостачання та визнання безпідставним надання споживачем довідки по формі №3 при укладенні вказаного договору, було відмовлено.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27.04.2016 вищезазначене рішення Апеляційного суду було залишено без змін.

Дослідивши наведені обставини, Відділення зауважує, що зазначені судові рішення не спростовують висновків Відділення щодо вчинення Товариством порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Так, відповідно до змісту зазначених судових рішень, судами у ході розгляду справи була надана відповідна правова оцінка діям Товариства по відношенню до конкретно взятої особи та порушення саме її майнових та немайнових прав і інтересів відповідно до пред'явленого позову, визначеного саме даним позивачем. При цьому, судом не надавалась правова оцінка діям Товариства, як монопольного утворення, та їх впливу на права та інтереси широкого кола споживачів. Відповідність дій Товариства вимогам законодавства про захист економічної конкуренції не розглядались судами у даній цивільній справі. Судами, виходячи із їх повноважень щодо розгляду цивільних справ, не досліджувались обставини щодо можливого ущемлення інтересів споживачів зі сторони Товариства, як монопольного утворення, що у свою чергу є кваліфікуючою ознакою порушення, передбаченого частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Підсумовуючи наведене, надані ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» судові рішення не можуть вважатися такими, що спростовують висновки Відділення, викладені у цьому рішенні.

Крім того, можливість ущемлення прав та інтересів споживачів послуг з централізованого опалення зі сторони ПАТ «Миколаївська ТЕЦ», внаслідок укладення договорів у редакції, що не відповідає вимогам чинного законодавства, підтверджується документами, наданими гр. («інформація з обмеженим доступом»). В статті «Кто поможет разобраться с расчетами за тепло?» (мова оригіналу), яка опублікована у газеті «Южная правда» від 18.04.2015 гр. («інформація з обмеженим доступом») посиляється на незадовільну якість наданих послуг та відсутність повної інформації щодо процедури нарахування вартості послуг. Відділенням були досліджені зазначені обставини та встановлено, що договір, який укладається Товариством із споживачами в частині врегулювання порядку розрахунків за надані послуги, відповідає положенням законодавства, однак, питання, викладені у вказаній статті газети, можуть свідчити про уникнення ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» своїх обов'язків щодо належного інформування споживачів про структуру тарифу, його складові, порядок розрахунку, тощо, що у свою чергу може призводити до ущемлення прав та інтересів громадян. Зазначене вкотре підкреслює, що дії Товариства, які кваліфіковані, як порушення законодавства про захист економічної конкуренції, можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Відповідно до абзацу другого частини першої, абзацу другого частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 цього Закону, органи Антимонопольного комітету України накладають штраф на суб'єктів господарювання – юридичних осіб у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Відповідно до інформації, наданої ПАТ «Миколаївська ТЕЦ» листом від 28.04.2016 №10-02/730, розмір чистого доходу (виручки) від реалізації продукції Товариства за 2015 рік становив («інформація з обмеженим доступом»). При цьому слід зазначити, що згідно наданого Товариством Звіту про фінансові результати за 2015 рік розмір доходу (виручки) від реалізації Товариства включаючи: чистий дохід від реалізації продукції («інформація з обмеженим доступом»), інші операційні доходи («інформація з обмеженим доступом»), інші фінансові доходи («інформація з обмеженим доступом»), інші доходи («інформація з обмеженим доступом»), **становить** («інформація з обмеженим доступом»).

При визначенні розміру штрафу враховані наступні обставини, зокрема:

- відповідач раніше притягувався до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;
- відповідачем не визнано факту вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке розглядається у даній справі;
- відповідачем порушення не припинено, не вжито заходів, спрямованих на усунення його наслідків.

Враховуючи наведене, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, зі змінами і доповненнями, пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.05.1994 №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 №169-р) із змінами і доповненнями, адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ВИРІШИЛА:

1. Визнати публічне акціонерне товариство "Миколаївська теплоелектроцентраль", код ЄДРПОУ 30083966 (адреса: 54020, м. Миколаїв, вул. Каботажний узвіз, 18) таким, що протягом 2014-2015 років та поточного періоду 2016 року у територіальних межах міста Миколаєва Миколаївської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) Товариством для надання послуг з централізованого опалення своїм абонентам (споживачам), займає монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з централізованого опалення населенню, як таке, що не має на цьому ринку жодного конкурента.

2. Визнати дії ПАТ "Миколаївська ТЕЦ", які полягають у включенні до змісту договорів про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води зі споживачами-фізичними особами умов, які не відповідають вимогам законодавства, а також укладанні таких договорів, внаслідок чого споживачі можуть не скористатися усім обсягом наданих їм законодавством прав, звужено коло обов'язків та відповідальність виконавця послуг, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме: зловживання монопольним (домінуючим)

становищем на ринку у вигляді дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За вчинення порушення, зазначеного в пункті 2 цього рішення, накласти на ПАТ "Миколаївська ТЕЦ" штраф відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у розмір 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

4. Зобов'язати ПАТ "Миколаївська ТЕЦ" усунути наслідки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, викладеного в пункті 2 цього рішення, шляхом приведення у відповідність до вимог чинного законодавства положень договорів про надання послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води, укладених з фізичними особами, у двомісячний термін з дня отримання цього рішення, про що проінформувати територіальне відділення.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання цього рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу необхідно надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України може бути оскаржено до господарського суду Миколаївської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Особи, яким заподіяно шкоду внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції, наведеного у даному рішенні, можуть звернутися до господарського суду із заявою про її відшкодування у порядку, передбаченому статтею 55 Закону України "Про захист економічної конкуренції".

**Голова адміністративної колегії
Миколаївського обласного
територіального відділення
Антимонопольного Комітету України**

В. Харченко